

Vijf dagen lang gaat *De Standaard* op zoek naar feiten en ervaringen, opvattingen en meningen over seksisme in de 21ste eeuw. Waarom zijn vrouwen zo boos? Zijn ook mannen soms het slachtoffer van seksisme? En waar eindigt, in het spel der seksen, de verleiding en begint de handtastelijkheid?

SEKSISME IN VLAANDEREN

(2)

WANNEER VOLGT DE EMANCIPATIE VAN DE MAN?

Mannen aan de haard

Vrouwen hebben al een stukje van hun carrière- en loonachterstand op mannen ingelopen. Maar de kloof is nog lang niet gedicht. Zou het niet helpen als ook de mannen wat vaker de pas zouden inhouden, en de tijd zouden nemen om niet alleen kostwinner maar ook vader te zijn?

Karin De Ruyter

De cijfers zijn bekend, en ze evolueren in de goede richting. Maar het gaat wel tergend traag. Op jaarbasis verdienen vrouwen in ons land gemiddeld nog altijd 22 procent minder dan mannen. Slechts 15 procent van de bestuurders van Europese beursgenoteerde bedrijven zijn vrouwen; in België is dat zelfs maar 12 procent. En hoewel er meer meisjes dan jongens afstuderen aan onze universiteiten en hogescholen, blijven vrouwen aan de top van die instellingen schromelijk ondervertegenwoordigd. Zo telt de KU Leuven pas sinds 2010 één vrouwelijke decaan, Katrijn Malfliet. Ook een aantal oorzaken van die loon- en carrièrekloof is bekend. Vrouwen zetten vaker hun carrière – al dan niet tijdelijk – op een lager pitje wanneer ze kinderen krijgen. Driekwart van het ouderschapsverlof wordt opgenomen door vrouwen, zegt Michel Pasteel van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. 'En 45 procent van de vrouwen werkt deeltijds, tegenover slechts 10 procent van de mannen.' Daardoor bouwen ze minder anciënniteit op dan mannen en maken ze minder snel carrière. Vrouwen werken ook vaker in sectoren en jobs die

minder goed betalen.

Vertekend

Dat noemt men wel eens de 'objectieve' verklaringen voor de loon- en carrièrekloof. Maar die term ergert psycholoog Paul Verhaeghe mateloos. 'Dat zijn helemaal geen "objectieve" factoren. Ze zijn bepaald door een combinatie van traditie, opvoeding, vooroordelen en machtsverhoudingen, waardoor het nog altijd min of meer vanzelfsprekend is dat de vrouw instaat voor gezin, opvoeding, was en plas. Dat kan je toch niet "objectief" noemen?' Hij merkt de discriminatie ook aan de universiteit, zegt hij: 'Wij hebben veel vrouwelijke studenten, en bij de doctor-assistenten zijn de vrouwen ook nog in de meerderheid. Maar bij promoties of benoemingen vallen ze heel vaak uit de boot. Bij de selectie wordt namelijk vooral gekeken naar het aantal publicaties dat de kandidaten op hun naam hebben. Vrouwen hebben meestal minder gepubliceerd, omdat zij intussen kinderen hebben gekregen en daardoor een poos minder hebben gewerkt. Dus, zegt men dan: "objectief" gezien is de man de betere kandidaat. Maar dat is een vorm van objectiviteit die vertrekt vanuit een heel vertekende realiteit.'

'Mijn man, blijf toch nog een paar maanden thuis voor de kinderen.' © Lobke van Aar

Bij veel koppels zie je bij de geboorte van een kind de dynamiek helemaal veranderen: op dat moment installeert zich de ongelijke verdeling van de taken

Als we dat weigeren te zien, zullen de zaken niet snel veranderen.' Minister Pascal Smet is zich al langer bewust van dat probleem in de academische wereld, zegt hij wanneer we hem met die opmerking confronteren: 'Het probleem is dat er in de selectiecommissies ook te weinig vrouwen zitten. Daarom werken we aan een plan om quota op te leggen, waardoor minstens een derde van de leden van het andere geslacht moet zijn.' Ingrepen zoals het opleggen van quota kunnen de vertegenwoordiging van vrouwen in een aantal instanties uiteraard een boost geven. Maar ze veranderen niets aan de kern van het probleem: na decennia van vrouwenstrijd en -emancipatie, is het meestal nog altijd de vrouw die in het gezin de meeste zorgtaken op zich neemt. Dat stereotiepe rollenpatroon blijft overeind, bewust en onbewust.

'Als een kind met vuile of ongestreken kleren naar school komt, zal niemand denken: "slechte vader". Wel: "slechte moeder". Het is altijd de vrouw die daarop aangesproken wordt,' zegt documentairmaakster Sofie Peeters.

Mannen maken wel steeds meer gebruik van de mogelijkheden om vaderschaps- en ouderschapsverlof te nemen, zegt Pasteel, maar toch nog niet genoeg om de lat ge-

lijk te leggen. Vaak vinden werkgevers het niet evident dat ook mannen wat tijd willen nemen om vader te zijn.

Zorg

Is het daarom geen tijd voor wat 'mannenemancipatie', in de zin dat mannen hun recht moeten opeisen om niet alleen werknemer en kostwinner maar ook vader en partner te zijn?

'Er is zeker nog een hele weg af te leggen,' erkent Pascal Smet. 'Maar daarvoor is een mentaliteitsverandering nodig. Hoewel mannen perfect kunnen zorgen, wordt zorg nog altijd in de eerste plaats met vrouwen geassocieerd; dat zit in ons denken ingebakken. Je kan dat niet zomaar veranderen, dat kan je niet forceren. We moeten profiteren daar wel eens van, ze gebruiken het als excuus om zelf niet thuis te blijven... Ik denk dat man en vrouw daar vooral samen over moeten praten.'

Dat vrouwen die zorgende rol nog vaak naar zich toe trekken, is een gevolg van hun zwangerschapsverlof, zeg Eva Brems. 'Bij veel

koppels zie je bij de geboorte van een kind de dynamiek helemaal veranderen. Op dat moment installeert zich de ongelijke verdeling van de taken. Vrouwen blijven dan thuis of ze gaan deeltijds werken "omdat ze het zelf willen", zeggen ze. Maar die keuze maken ze vaak ook omdat ze weten dat de vader de zorgtaken niet op zich gaat nemen. De sterke band die een moeder die eerste maanden met de baby opbouwt, zou voor een man trouwens ook heel waardevol kunnen zijn.'

Maar meer dan rolmodellen en goede voorbeelden kunnen allicht financiële beloningen mannen ertoe aanzetten om meer zorgtaken op zich te nemen.

Een van de belangrijkste oorzaken van de maatschappelijke achterstelling van de vrouw is dat zorg en zorgtaken zo ondergewaardeerd worden, vindt Eveline Cortier van het Vrouwen Overleg Komitee. 'Een aantal sectoren en taken die traditioneel tot het domein van de vrouw behoren, krijgen maatschappelijk en economisch nog altijd niet het gewicht om mannen te overtuigen dat ze belangrijk zijn. Als we meer evenwicht willen in de rollen die man en vrouw spelen, moeten we in de

'Latte pappas' veroveren Scandinavië

Nergens blijven mannen zo vaak tijdelijk thuis om voor hun kinderen te zorgen als in de Scandinavische landen. Vaders worden er sterk gestimuleerd – bijna verplicht – om een deel van dat verlof op te nemen.

In **Zweden** hebben de ouders samen recht op 16 maanden (betaald) ouderschapsverlof. Elke partner moet daarvan minstens twee maanden opnemen – een bepaling die bedoeld is om vaders te overtuigen twee maanden bij hun kind door te brengen. Intussen maken er zoveel vaders gebruik van dat men ze de 'latte pappas' noemt. In **Noorwegen** kan het betaalde ouderschapsverlof tot 56 weken duren. Het 'papa quotum', het deel dat de vader niet kan overdragen naar de moeder, bedraagt er 10 weken.

In **IJsland** mogen de ouders per kind negen maanden thuisblijven. Elke ouder moet een derde van die periode nemen, het laatste deel mogen ze vrij onder elkaar verdelen. In de praktijk blijkt dat deel vooral naar de moeders te gaan. (kdr)

>>> Lees verder op blz. 10

>>> Vervolg van blz. 9

eerste plaats de zorg structureel herwaarderen.’
‘Onlangs woonde ik een studiedag bij over onderwijs en gender, waar onder meer de vraag gesteld werd hoe we meer meisjes kunnen laten kiezen voor “harde” studierichtingen zoals ICT en wetenschappen. Maar de vraag hoe we meer jongens in de zorg krijgen, wordt nooit gesteld. Waarom eigenlijk niet?’

Kinderwagens

Paul Verhaeghe stelt het nog scherper: ‘Onze maatschappij investeert totaal níét in kinderen: we hebben te weinig crèches, te weinig kleuterscholen, we betalen mensen die in de kinderopvang werken veel te weinig en we geven ze nauwelijks opleiding... Hoe kan je verwachten dat mannen meer voor hun kinderen gaan zorgen als we als maatschappij vooral het signaal geven dat we kinderen niet belangrijk vinden? We kunnen het rollenpatroon pas doorbreken als er op dat vlak een politieke mentaliteitswijziging komt, als we investeren in onze kinderen, in hun scholen, in de mensen die hen opvoeden.’

Zou de mentaliteitsverandering niet sneller gaan als we ook mannen zouden verplichten – indien niet strikt wettelijk, dan toch sterk moreel – om ouderschapsverlof te nemen wanneer ze kinderen krijgen, zoals al gebeurt in een aantal Scandinavische landen?

Daarover tekent zich zowaar een genderkloofje af in ons expertenpanel. De vrouwen zijn volledig te vinden voor het idee, de mannen hebben hun bedenkingen.

Wel is er eensgezindheid dat het Scandinavische model resultaten heeft: ‘Ik heb nog nergens zoveel mannen achter kinderwagens zien lopen als in Zweden’, zegt Sofie Peeters enthousiast. Zij denkt dat verplicht vaderschapsverlof daarom ook bij ons de zaken vooruit zou kunnen helpen.

‘Vaders zouden op die manier minstens al kunnen ontdekken dat ze het misschien wel leuk vinden om met hun kinderen bezig te zijn’, vindt Eveline Cortier.

Maar de sterkste voorstander is Eva Brems: ‘Ik weet dat veel mensen tegen zo’n verplichting zijn. Maar ik vind dat we ook op dit vlak de lat gelijk moeten leggen. Wat men wel eens vergeet, is dat het zwangerschapsverlof voor de moeder niet alleen een recht is: het is een wettelijke verplichting. En de meeste vrouwen hebben echt geen vijftien weken nodig om fysiek te herstellen nadat ze een kind hebben gekregen, hoor. Waarom zouden we dan ook va-

Sectoren en taken die traditioneel vrouwelijk zijn, hebben maatschappelijk en economisch nog altijd niet het gewicht om mannen te overtuigen

ders die verplichting niet opleggen?’

De mannen in het panel hebben hun twijfels bij zo’n verplichting. ‘Misschien zou het een overgangmaatregel kunnen zijn’, zegt Michel Pasteel, ‘maar systemen zoals in IJsland (zie kader) zijn in crisistijden zoals nu budgettair natuurlijk niet evident.’

De kostprijs kan geen punt zijn, zegt Paul Verhaeghe. ‘Als je ouders een jaar betaald ouderschapsverlof geeft, betaalt dat zich terug doordat kinderen veel vechtiger opgroeien. Dat bespaart de maatschappij uiteindelijk kosten, omdat er bijvoorbeeld minder stoornissen geremedieerd moeten worden, omdat er minder schooluitval is enzovoort. Maar verplicht vaderschapsverlof is voor mij maar zinvol als we als maatschappij duidelijk maken dat we kinderen echt belangrijk vinden. In de Scandinavische landen vallen de stimulansen voor vaders om thuis te blijven in een vruchtbare bodem. Ik vrees dat ze bij ons op een koude steen zouden vallen.’

Hoe seksistisch bent u?
Doe de test op www.standaard.be

MORGEN

Waarom zijn vrouwen zo boos?

Seksisme of ‘slachtoffernijd’?

Eigenlijk is het verbazend dat er naast de vrouwenbeweging ook geen mannenbeweging bestaat, vindt seksuoloog en therapeut Alexander Witpas. Want ook mannen hebben heel wat redenen om zich gediscrimineerd te voelen.

‘Mannen tussen 20 en 50 jaar lopen veel meer kans om op een gewelddadige manier om het leven te komen dan vrouwen’, zegt Witpas. ‘Ze zijn niet alleen vaker het slachtoffer van fysieke agressie in de openbare ruimte, maar meer dan 90 procent van de slachtoffers van dodelijke arbeidsongevallen zijn ook mannen. Ook suicide komt veel meer voor bij mannen dan bij vrouwen. En, wat nog veel minder geweten is: uit cijfers van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen blijkt dat zelfs één op de drie slachtoffers van ernstig tot zeer ernstig partnergeweld een man is.’

Witpas is niet de enige die deze discriminatie van mannen opgemerkt heeft. De Zuid-Afrikaanse filosoof David Benatar schreef er vorig jaar zelfs een controversieel boek over, *The second sexism* – een verwijzing naar *Le deuxième sexe*, het baanbrekende feministische werk van de Franse filosofe Simone de Beauvoir uit 1949. Benatar heeft nog veel meer voorbeelden. Hij vermeldt de militaire dienstplicht: in landen waar die nog bestaat, geldt ze meestal alleen voor mannen. Terwijl er internationaal actie gevoerd wordt tegen de besnijdenis van vrouwen, is de besnijdenis van mannen – uitgevoerd zonder verdoving en op jonge leeftijd – in veel culturen volledig normaal. Jongetjes worden ook veel vaker dan

meisjes onderworpen aan lijfstraffen. Meer jongens dan meisjes gaan van school af zonder diploma. En ga zo maar door. Voor al die vormen van mannen-discriminatie is er echter geen, of nauwelijks, aandacht, zegt Witpas. ‘Slechts één op de drie mannen die het slachtoffer worden van partnergeweld, doet daar ook iets mee, bijvoorbeeld door iemand in vertrouwen te nemen. Dat komt allicht omdat het conceptueel moeilijk ligt, een beetje zoals dat vijftig jaar geleden ook met verkrachting binnen het huwelijk het geval was. Voor de slachtoffers is het vaak niet evident om zichzelf te erkennen als slachtoffer.’

Eigenlijk is het merkwaardig dat

Vrouwen vechten tegen het glazen plafond, mannen tegen de glazen vloer

er nog geen mannenbeweging bestaat die, naar analogie met de vrouwenbeweging, de strijd aanbindt met al die verschillende vormen van mannendiscriminatie, zegt hij. ‘Vrouwen vechten terecht tegen het glazen plafond. Maar mannen worden net zo goed gediscrimineerd door een glazen vloer of een glazen kelder: gevaarlijk werk wordt zo goed als uitsluitend uitgeoefend door mannen. Daar is geen aandacht voor. In de beleidsbrief van minister van Gelijke Kansen Joëlle Milquet vind je daar bijvoorbeeld geen letter over.’ Dat er maar weinig begrip is voor die ‘mannendiscriminatie’ bewijzen de reacties op het boek van Benatar. Nog voor dat goed en wel in de boekhandel lag, stond er in de Angelsaksische wereld een bitse discussie over. De Britse journaliste en feministe Suzanne Moore bijvoorbeeld deed *The second sexism* in een bespreking in *The Guardian* af als pure ‘slachtoffernijd’: ‘Simone de Beauvoir zou zich omkeren in haar *chignon*.’ (kdr)

DE EXPERTS

1. **PAUL VERHAEGHE (57)**
Hoogleraar psychologie aan de Universiteit Gent, waar hij ook genderstudies en seksuele stoornissen doceert. Schreef meerdere boeken. Erg geïnteresseerd in maatschappelijke veranderingen.

2. **PASCAL SMET (45)**
Vlaams minister van Onderwijs en Gelijke Kansen (SP.A).

3. **ALEXANDER WITPAS (40)**
Seksuoloog en therapeut. Hij begeleidt volwassenen met angststoornissen, depressie, relatieproblemen en seksuele problemen.

4. **MICHEL PASTEEL (52)**
Directeur van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

5. **JOËLLE MILQUET (51)**
Federaal minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen. Kondigde een paar maanden geleden aan dat ze seksisme strafbaar wil maken. Zij reageert zaterdag op deze reeks.

6. **EVA BREMS (43)**
Kamerlid voor Groen. Was de enige in het parlement die zich uitsprak tegen het boerka-verbod. Hoogleraar mensenrechten aan de Universiteit Gent, doceert ook een cursus recht en gender.

7. **SOFIE PEETERS (26)**
Regisseuse voor het VRT-programma *Koppen*. Afgelopen zomer zette haar eindwerk, de documentaire film *Femme de la rue*, de intimidatie van vrouwen op straat hoog op de agenda.

8. **EVELINE CORTIER (31)**
Geschiedkundige, bezig met solidaire economie. Voorzitster van het feministische Vrouwen Overleg Komitee.

Moet het vaderschapsverlof verplicht worden? © hh